

JOAN TEIXIDOR
(OLOT, 1913 - BARCELONA, 1992), POETA

Jaume Bosquet

Ara que estem vivim aquests temps portentosos en què Catalunya ha deixat la por enrere i es disposa a manifestar-se i a definir-se més enllà de la subordinació a aquest concepte malvat (per als catalans, però també per als espanyols) que s'anomena *Espanya*, fa de bon dir que la submissió política de tot un poble ha produït, al nivell artístic, uns resultats fabulosos. Com si d'alguna manera la justícia volgués expandir-se en altres espais quan pressiona la injustícia. El poder —polític i militar— espanyol ha estat històricament tan ignorant —i en conseqüència també tan malèvol— que no només s'ha acontentat intentant anorrear la cultura catalana, sinó que ha anat en contra de la seva pròpia cultura. No cal parlar en aquest article de les bestieses fetes a Amèrica arran de l'anomenat, sàdicament, *descobrimet*. Així Picasso ha estat repudiat per comunista. Machado moria a Cotlliure fugint de la barbàrie. El gran Juan Ramón Jiménez havia de fer mitja vida i mitja obra a l'altre costat de l'Atlàntic; i hi havia de morir. Lorca era directament assassinat. Cernuda estigmatitzat d'homosexual. Espanya odia allò que desconeix, deia el poeta de «*Caminante no hay camino/ sino estelas en la mar*». Tants segles d'opressió espanyola, han donat —i donen encara!— uns artefactes artístics de primer ordre. Centrats en la poesia, és en ple franquisme que emergeixen en plenitud les veus poètiques poderosíssimes de Clementina Arderiu, Blai Bonet, Josep Carner, Salvador Espriu, Gabriel Ferrater, J.V. Foix, Tomàs Garcés, Marià Manent, Pere Quart, Carles Riba, Joan Teixidor o Joan Vinyoli. I n'hi ha més, és clar. No hem d'obviar que en plena Guerra Civil Espanyola, tant Bartomeu Rosselló-Pòrcel com Màrius Torres escriuen uns grans poemes amb la guerra de fons: «A Mallorca, durant la guerra civil» i «La ciutat llunyana», respectivament. Molta de la poesia d'aquests poetes és producte directe del franquisme: *Elegies de Bierville* de Carles Riba, *La pell de brau* de Salvador Espriu o *Vacances pagades* de Pere Quart. Sense obviar que un poema com ara «In memoriam» de Gabriel Ferrater parla també de la Guerra Civil Espanyola. I un bon grapat dels poemes de *Llibre de meravelles* de Vicent Andrés Estellés.

En l'obra poètica de Joan Teixidor, en una primera lectura poc atenta, es pot pensar que les circumstàncies miserables del franquisme no hi són. No és ben bé així. Al seu quart llibre de poemes, *Camí dels dies* (1948), s'hi troba un poema impressionant sobre el tema de la guerra, no necessàriament la Guerra Civil Espanyola, sinó la *guerra* en general, l'estigma de Caín que encara l'home no s'ha pogut treure de sobre. El poema en qüestió és «Els joves»:

ELS JOVES

Somreien a l'esperança els perfets, els intactes.
Ignoraven que la mort també fou creada per a ells.
Quan enramà l'enfiladissa dels jardins ses hores,
en tot havien pensat: en l'amor fresc i tendre
de les dones, el cel llunyà i els ocells del capvespre,
l'afany de la nit, la llum taciturna del geni,
els fills com un llevat dels anys, l'aigua que s'empeny
sense rescloses, lliscant sobre pedres i molsa.

En tot havien pensat, menys en aquest trepig de la sang
en els camps desolats que vanament omplia
l'espetec de les armes; tot, menys aquest mirar al cel
amb les ninetes buides. Això era nou per a ells.
Però compliren sense recel, com aquell qui paga
comptes oblidats del pare, per l'honor del nom;
allò que no era d'ells i que, potser, volien rompre,
sobtadament va dominar-los, com un llevat arravatat,
molt més fort que l'enfiladissa dels jardins,
que l'aigua i que les roses; potser perquè era estrany
i gran, impalpable, i es nodria d'un august silenci,
del camí de la sang també sense rescloses.

El cos humà arriba al zenit durant la joventut, quan el cos és perfet i es manté intacte, encara, a les brutals investides del temps que l'assolaran en la maduresa i la vellesa. En l'aspecte físic i amb progressiva fúria, aquestes dues darreres etapes de la vida no són res més que pur deteriorament. Passada la joventut, ment i cos divergeixen: la ment pot

expandir-se i el cos s'aboca, inevitablement, a la destrucció. La maduresa humana comporta la consciència de la mortalitat. L'infant no té consciència de la mort: juga a disparar-se trets, mor i ressuscita les vegades que calguin. La joventut és un temps iniciàtic, amb una gran càrrega de curiositat, descoberta i aprenentatge de la vida. El jove ja té consciència de la mort, àdhuc de la seva pròpia, però la situa en el futur: el cel llunyà i els ocells del capvespre. El jove té projectes de futur: l'amor, la mort, els plaers de la nit, el silenci del coneixement, els fills i el temps passant com una aigua. Els joves que van anar a la Guerra Civil Espanyola, impulsats per un alè heroic —l'alegria desbordant reflectida, per exemple, al film *Allò que el vent s'endugué*—, segur que van pensar en la glòria que els esperava en un afer tan èpic. En l'esclat màxim del seu cos, el punt de la rosa badada al jardí, no van pensar que la mort podia abatre'ls. I l'aigua del temps va convertir-se en sang. La rosa tallada abans de la caiguda natural dels seus pètals. Ningú no els va dir res, perquè l'experiència de cadascú no es pot transmetre. El dolor humà habita en un august silenci. La humanitat no acumula saviesa a través de les generacions i, d'aquesta manera, no avança, o avança molt lentament.

El punt clau del poema és l'evidència del «sobtadament va dominar-los». És a dir, hi ha una cosa profunda en la condició humana (potenciada al màxim durant l'eclosió hormonal de l'adolescència) que aboca la humanitat a la guerra, al vessament de sang. D'això, se n'aprofiten els militars de tot el món i de totes les èpoques. És el mateix que, anys enrere, plantejava, en un poema de *Spoon River Anthology* (1915), Edgar Lee Masters (1868-1950):

MOLTS SOLDATS

La idea dansava davant nostre com una bandera;

el so d'una música marcial;

l'emoció de portar una arma;

l'ascens social quan tornéssim;

una espurna de glòria, fúria contra els enemics;

el somni d'un deure envers el país o envers Déu.

Però això eren coses en nosaltres mateixos, espurnejant davant nostre,

no pas la força que ens empenyia des de darrere,

que era l'Omnipotent mà de la Vida,

com el foc del centre de la Terra que fa les muntanyes

o les aigües subterrànies que les socaven.

Us en recordeu, de la banda de ferro
que el ferrer, Shack Dye, va soldar
al voltant del roure, al jardí d'en Bennet,
per penjar-hi una hamaca
on la seva filla Janet pogués descansar i llegir
les tardes d'estiu?
I que l'arbre, en créixer, finalment
va trencar la banda de ferro?
Però ni una cèl·lula de l'arbre
no sabia res més que la palpitació de la vida,
ni li va importar que l'hamaca caigués
a terra amb els poemes de Milton.⁹

«La força que ens empenyia des de darrere,/ que era l'Omnipotent mà de la Vida,/ com el foc del centre de la Terra que fa les muntanyes/ o les aigües subterrànies que les soscaven.» És la vida mateixa. La condició de l'home. La terrible veritat de la guerra que, més enllà de l'imaginari d'uns honors irreals, van veure i experimentar en tota la seva cruesa, a la Primera Guerra Mundial, els soldats poetes Robert Graves (1895-1985) o Siegfried Sassoon (1886-1967). Els que buscaven honors en la guerra són els mateixos que es veuen passar avui a tot córrer sobre les motos, omplen les discoteques o bé beuen *xibeques* en colles a la vorera. I tots plegats som, érem nosaltres. Ja ho va deixar escrit, fa més de mil tres-cents anys, Zuhayr Ibn Abi Sulma (530 - 627):

L'estupidesa del vell mai no es torna sensatesa.
En madurar, l'estupidesa del jove pot tornar-se sensatesa.¹⁰

Cultes, moderns, humils..., així eren els estudiants universitaris a Barcelona abans de la Guerra Civil Espanyola. Espriu, Rosselló-Pòrcel, Teixidor... No és casual que es puguin confrontar poemes de l'un i de l'altre. Observi's la coincidència temàtica en aquests dos poemes: un del primer llibre de Teixidor, *Poemes 1931*, i l'altre d'*Imitació del foc* (1938), tercer i últim llibre (i pòstum) de Rosselló-Pòrcel:

---

⁹ Edgar Lee MASTERS. *Antologia de Spoon River*, traducció de Jaume Bosquet i Miquel Àngel Llauger, Llibres del Segle, Girona, 2012, p. 411.

¹⁰ Versió catalana de Jaume Bosquet a partir de la castellana de: *Poesía árabe clásica*, traducció de Alfonso Bolado, Mondadori, Madrid, 1998.

JOLA PERDUDA

La joia que has deixat perdre;
la joia que has deixat lliscar;
la joia que has deixat fugir.

I potser amb un no-res l'hauries abraçada,
l'hauries tingut agemolida,
indefensa,
al palmell de la mà,
reclinada al pit,
frec a frec dels ulls,
frec a frec dels llavis,
teva, ben teva!

I l'has deixat perdre!
Per què?
Per no res.
Perquè potser has passat cinc minuts endarrerit per aquell lloc;
perquè potser miraves un Packard nou model;
perquè potser has perdut temps fent i desfent el nus de la corbata;
perquè potser t'has distret assaborint iris-cocktail.

Per ço, per ço solament,
la joia ha fugit,
s'ha esquitllat,
(com un ocell esquerp,
com un infant esquiu),
del palmell de la mà,
del redós del teu pit,
de l'abast dels teus ulls,
del foc dels teus llavis!

INDECISA, RARA, NOVA...

Tant de rêves en l'air.

ÉLUARD

Indecisa, rara, nova,
ara comença la rosa.

—Dama lleugera, ofrenada
sou al rei.

Entre focs i violins
d'artifici,
les llums, triomfals i fortes.

—Com sabré que la promesa
és aquesta dama tímida?

Contra el matí que la volta
no troba l'aire, no gosa,
la rosa.

Madrid, gener 1936

Un mateix tema —la impossibilitat d'assolir el *carpe diem*, la plenitud dins la matèria lliscant del temps— tractat de dues maneres originals, poèticament perfectes.

El segon llibre de Joan Teixidor, *Joc partit* (1935), té només catorze poemes. La xifra, que sembla curta, enganya perquè la majoria dels poemes estan formats per diverses seccions. També es podrien comparar o ajuntar versos de Teixidor i Rosselló-Pòrcel. Aquests versos del poema «Elegia» de l'olotí són plenament contemporanis dels immortals versos d'«El captiu» del mallorquí. El mateix adreçar-se als éssers superiors, els àngels, per atènyer un coneixement més alt:

Esperits, àngels que ara veig, guieu-mel!
¿Quin Déu us feia així, esforçats, amb l'aire
ple de fermesa i amb l'esguard tan dolç,
que fàcilment la meva por esberlàreu?
Esperits, àngels que ara veig, guieu-mel!
Tinc els sentits per les grans illes verdes
i els camps de núvols que fan dòcil l'aire.

L'aventura fràgil (1937) és el tercer llibre de poemes de Joan Teixidor. L'amor, Teixidor és aleshores un jovenet d'encara no vint-i-quatre anys, és present en les formalitzacions poètiques. L'instint de fusió amb l'estimada i amb la natura. O l'instint de fusió amb l'estimada amb l'ajuda de la natura. A Olot, encara avui dia, és habitual que els joves —i els no tan joves— s'acostin al riu. A passejar, a mirar l'aigua com baixa, els peixos, els ànecs..., a banyar-se. Exaltació, exaltació!

PLUJA D'AMOR

Anàvem al riu, amor;
entre les canyes, amor.
No et vaig dir res i et besava.

La pluja s'esbat, amor,
i mulla el teu cos, amor.
L'aigua del cel no ens separa.

Apropa't, si vols, amor.
Jo sóc abrigall, amor;
jo sóc abrigall i flama.

Dins del quart llibre, *Camí dels dies*, de què ja s'ha parlat, hi ha una secció, *L'espectador intervé*, amb poemes d'ècfrasi, és a dir, d'interpretacions o de mirades a d'altres obres artístiques. L'obra que surt de l'obra. De Pietro Cavallini, de Rembrandt, de Pieter Breughel, de Renoir, de Manolo Hugué..., de cantants com Marian Anderson, la contralt nord-americana amb registres tan diversos com els negres espirituals o els romàntics alemanys. I un Van Gogh totalment insuperable!

TEMA DE VAN GOGH

Només el blat i el vent; només el vent i el blat.

El segador, la falç i l'ample sol que bat.

Com es retorç el món! De tan madur s'encén.

Fossis, oh sol, cansat; fossis, oh vent, clement!

Com un alè d'infern, com un delit orat,

ombra enyorada arreu, càstig d'un déu irat.

El blat es torna pa, l'or esdevé forment.

Oh sol, oh blat, oh vent!, oh gran Migdia ardent!

A la secció «El món i les coses», hi trobem «Infant». Esdevenir adult és la progressiva pèrdua de les potències del nen. El nen ho abasta tot. Tot ha estat fet per a ell. Sense marrades: la infantesa és encara el paradís. L'assoliment de la maduresa comporta el coneixement, l'arbre del bé i del mal. El preu que se'n paga és molt alt: expulsió de la infantesa, càstig en forma de treball i consciència de la mortalitat.

INFANT

Tots els jardins s'han fet per tu,

i les flors i les pedres.

No intentis saber més: mira

la llum penjada a l'arbre.

Quan seràs gran, oblidaràs

aquesta pau divina.

I, sense esment, tindràs enyor

del que ara tens i et sobra.

Teixidor, poeta lúcid i extraordinari, com si fos el Déu bíblic; o millor encara, el Déu bíblic —com si fos Joan Teixidor— adverteix l'infant del perill que hi ha en els fruits de l'arbre de la ciència: «No intentis saber més.» I li recomana una actitud passiva de contemplació de la llum a l'arbre. L'àmbit de l'infant és el paradís. En pot disposar totalment. Disposa, a més, de la presència de Déu, de la pau divina. La poma, el coneixement, és el trencament amb Déu. L'home adult està sol.

A l'última secció, «I el pensament tot sol», hi ha «Morir», el penúltim poema del llibre, uns versos que no tenen rival en una cerimònia fúnebre:

MORIR

I morir pot ser bell,
quan tot es trenca i una veu et crida
cap a un destí més alt.
Llavors la sang com l'aigua
damunt la terra cau,
la saba creix fins a la flor i el fruit
en els teus camps pairals.

Però simplement, sense cap gest
estrany, com si tot fos senzill
i pur en el camí dels dies.
Així s'aixeca el sol o ve la nit
i estimem.

L'any 1954 es va publicar un dels llibres de poemes més impressionants de la poesia catalana: *El Príncep* de Joan Teixidor. El títol fa referència a l'hereu, al fill gran. Joan Teixidor va tenir vuit fills. L'Ignasi, el primogènit, va morir prematurament, als vuit anys, de leucèmia. El dolor del pare per aquesta absència va esdevenir poesia d'extraordinària volada. En la línia de Dant, Petrarca, Ausiàs March, C. S. Lewis..., Vicent Andrés Estellés —en la mort de la seva filleta— a *Coral romput* i Feliu Formosa a *Cançoner*, fruit de la reflexió dolorosa produïda per la mort de la seva esposa. I més ençà, *Joana* de Joan Margarit. «Jardins de Sant Gervasi» és un dels poemes cim d'*El Príncep*:

JARDINS DE SANT GERVASI

He vist el groc de la mimosa
en els jardins de Sant Gervasi.
He cobejat un altre món,
quan vanament les flors s'obrien.

Em feia mal el goig de tot,
la primavera enganyadora;
tot era bell, sense misteri,
mentre venia el gran esglai.

Quan va florir l'arbre més alt,
la mort s'enduia l'esperança;
algú m'ha dit que tot és bo,
que l'àngel passa per la vida,

que ara vivim en el tancat
d'orba bellesa que ens convida
i no sabem què és un espill,
que ens cal morir per viure.

Serà sagrat aquell indret
on han florit les flors i els arbres;
duien la mort en el seu joc,
com més florien més ploraven.

Tot es mesclava en el meu cor,
perquè sabés el que em calia:
néixer, morir, tot és igual.
Déu ens espera sempre.

El poema és iniciàtic perquè presenta l'adquisició d'un coneixement més alt. L'Ignasi va estar ingressat a la Clínica Plató de Sant Gervasi de Barcelona. Mentre se li acostava la mort, la primavera anava desplegant la seva fastuositat de colors i de vida. Amb aquesta escenografia, el poeta presenta, per una banda, el dolor suprem d'un home —que més antinatural que l'observació de la mort d'un fill!— i , per l'altra, l'alegria del groc de les mimoses. I arriba a un coneixement esgarrifós: que l'alegria i el dolor són la mateixa cosa. El naixement i la mort és el mateix punt i fora d'ell hi ha l'eternitat, l'immens, Déu. Són, també, versos de T. S. Eliot a *Quatre quartets*: «El que en diem principi és tot sovint el final/ I arribar al final és començar./ La fi és d'on partim.»¹¹ A més, aquest punt, la vida, és un «tancat d'orba bellesa», un lloc bell, però clos, on no és possible veure més enllà perquè «no sabem què és un espill», allò que ens permetria observar el que hi ha un cop passada la vida.

Per aquest misteri (1962) són vuit poemes, un per a cadascun dels seus sis fills (Ignasi, Borja, Andreu, Jordi, Verònica i Eulàlia) i dos per als nebots Lluís Rubert de Ventós i Maria Rubert de Ventós (fillola de Joan Teixidor), en què —en les circumstàncies de la primera comunió — un pare/oncle acara els seus fills/nebots amb l'absolut, amb l'infinit, amb l'enigma, amb Déu. Van ser publicats dins *Una veu et crida*¹², que editava tota la poesia de Joan Teixidor fins aquell moment. Són poemes d'una emoció molt profunda. D'una veritat brillantíssima. Que quedin aquí els de l'Ignasi i la Verònica:

T'HA TOCAT EL MILLOR...

T'ha tocat el millor
però no l'escassa, dolorosa vida.
Amb quin sagrat horror
rebràs a Déu quan ve
en el tombant del dia o de la nit.
Gloriós, armat, sense cap límit
en la seva possessió.

---

¹¹ T. S. ELIOT. *Quatre Quartets*, pròleg de Jaime Gil de Biedma, traducció d'Àlex Susanna, Laertes (Els Llibres de Glauco), Barcelona, 1984.

¹² Joan Teixidor. *Una veu et crida*. Cara i creu, 14. Barcelona, 1969. Actualment, D. Sam Abrams està treballant en una edició crítica de l'obra poètica completa de Joan Teixidor, sota el patrocini de la Fundació Miquel Martí i Pol/Valvi de Girona, per tal de celebrar com cal el centenari del naixement del poeta.

Ànima, petita sempre, pensa:
sóc la gerra buida i m'omple l'aigua,
sóc l'arbre immòbil i m'assota el vent,
sóc el camí desert i algú em trepitja,
neixo quan moro a tot.

PREN L'ARMADURA DE DÉU...

Pren l'armadura de Déu
nova Joana.

S'han acabat els jocs,
la llet de la infantesa.

Mai no seràs tan gran
ni seny sense malícia
tindrà aquest cel tan net.

Ja ho saps, amor tenies,
però avui a la resclosa
del cor assedegat
arriba una aigua clara.

Et perdré, envaïda
d'Algú més fort que jo.

Et deixaré, indefensa
a mans de l'altre Pare
que ens duia a l'hora exacta
al bosc del seu dolor.

La faç en el drap blanc,
cap vida a part et queda:
Ell sol en el teu buit,
Verònica.

Molt sovint, grans poemes ens arriben d'una forma aparentment simple. És el que passa en una primera lectura del poema «Un home», dins *Quan tot es trenca* (1969), també editat a *Una veu et crida*:

UN HOME

Era el pitjor, el culpable,
aquell que es diu submís
i exigeix que indefectiblement
baixi el mannà del cel.

Quan l'home ha d'encendre
un miserable foc
i esperar que creixi.
Quan l'home ha de seguir el seu rastre,
a penes res i tot,
un pensament encès imaginant el món
i Déu.

En cadascuna de les estrofes es dona una visió distinta i oposada d'enfocar el fet religiós. A la primera, s'hi reflecteix l'actitud de l'home religiosament complidor dels ritus i de les obligacions. Aquell que actua per rebre una recompensa, en forma de salvació que evita uns càstigs furibunds. A la segona estrofa, hi ha la visió religiosa, a la qual s'allista el poeta, que parteix de l'esforç mental de l'home. El que ha de fer un home, mentre viu, és intentar fer una mica de llum a través del pensament. Un pensament que pot copsar amb l'ajut del que ja existeix, el rastre de tots els avantpassats. Pensar, l'única acció de què disposa per acostar-se a la comprensió del món i, per extensió, de Déu. Un poema que ha fet el que fan els grans poemes: amb una aparença de simplicitat, ha baixat a les profunditats de l'ànima humana.

L'últim llibre de poemes de Joan Teixidor és *Fluvià* (1989). Hi ha poetes, la majoria, que assoleixen el cim creatiu en els seus anys de plenitud física. Així, quan arriben a la vellesa, o bé se'ls ha emmudit la veu poètica o bé han rebaixat considerablement la qualitat i la intensitat dels seus versos. Cada lector pot posar en aquest apartat el poeta en qui estigui pensant, que n'hi ha una bona colla per triar. N'hi ha d'altres, però, que van millorant amb els anys. Són una minoria selecta i excelsa. Seria el cas, per exemple, de W. B. Yeats o de Juan Ramón Jiménez. D'aquests dos poetes immensos, Octavio Paz en va dir: «Tots dos parteixen d'una poesia molt carregada que lentament s'alleugereix i es torna transparent; tots dos arriben a la vellesa per tal d'escriure els seus millors poemes. El seu camí cap a la mort és alhora el seu camí cap a la joventut poètica.» Joan Teixidor pot ser definit, paraula per paraula, de la mateixa manera. Conscient que «la poesia s'assembla massa al silenci, perquè pugui prosperar fàcilment en un món d'agitació i soroll»,¹³ amb *Fluvià*, fent servir un llenguatge amarat de sinceritat humana, de modernitat artística i dels sediments d'una vida d'observació interior i exterior, ha deixat per a la literatura catalana i universal un llibre bellíssim i d'una gran profunditat espiritual sobre com un home, que se sap a la part final de la seva vida, intenta explicar-se i explicar-nos. A *Fluvià*, hi ha l'ús de dues grans metàfores. Per una banda, *el riu*, símbol del temps inserit en la vida i en l'home. El riu dels homes és: a) vell: la humanitat té molta història, molt de camí fet; b) cabalós: hi han passat, hi passen i hi passaran moltes persones; i c) sense retorn. I per l'altra, *la casa*, símbol de l'espai que és travessat pel temps. Aquest espai, la casa, agafa un mínim de tres sentits: a) el d'allò immutable, allò que queda: així el poeta observa com a la piscina de Ventós es succeeixen en el temps nens diferents, primer els fills i després els néts; b) el de la projecció de l'home, allò que l'home ha fet: els mobles, les rajoles de la cuina, la pròpia casa de Ventós com a fruit de l'arquitectura o la biblioteca de la casa que conté els llibres on s'ha anat fixant el pensament humà; i c) el retorn: d'on venim i on anem. Aquests dos grans símbols del temps i de l'espai, el riu i la casa, s'ajunten i es complementen prodigiosament en el vers final del poema «La casa»: «al pou hi ha una gran pau i al cor una alegria».¹⁴

---

¹³ Joan TEIXIDOR. *Una veu et crida*, p. 11.

¹⁴ L'any 2009, coincidint amb el vintè aniversari de la primera edició de *Fluvià*, se'n va fer una edició amb fotografies de Xavier Vilagran i Casanovas i de Santi Vilagran i Casanovas. El disseny era de Santi Vilagran. El resultat, una meravella de fusió de diverses arts. De ben segur que Joan Teixidor l'hauria ben beneïda.

LA CASA

Vaig aprendre amb els anys la lliçó de la casa,
la gran sala tan buida i el jardí ple de nens.
Quan el sol s'ha aixecat l'aigua lluu al Sallent
i a la nit Puigsacalm és una ombra massissa.

M'hi vaig perdre somiant banderes impossibles.
Tot era molt a prop com una cambra closa
i un horitzó que fuig galeries enllà.
Rengleres de cadires em contaven rondalles,
els daurats s'abrandaven a les cornucòpies,
la caoba crepita a la calaixera,
encara vaig bastint l'escenari immutable.

Un passat que naixia i un present que se'ns mor.
Un viure com ahir com avui com demà
on tot es confonia amb el pes de la història.
Pregàries presidien la mort del cavaller,
a dalt de la torratxa les òlibes xisclaven.

M'envellia mirant aquell plàtan de sempre.
Ja eren grans els infants i el pas se m'alentia.
Una mica cansat torno a mirar les coses,
els gravats italians i els goigs de les ermites.
Veig l'aram a la cuina i les rajoles blaves
i a la paret em mira la faç que jo estimava.

Les arcades caminen com la roda del temps
i la capella resen unes flors de paper.
Els llibres em reclamen a la biblioteca,
Sant Joan de la Creu i el *Banquet* de Plató.

Una llum esvaïda va filtrant el meu somni.
M'he recolzat al tronc de l'arbre de les boles
i em puja cap amunt la saba premiosa;
els cossos ja naveguen al llarg de la piscina,
la llum es va penjant al cim de la magnòlia,
l'alzina va creixent i els xiprers s'enfosqueixen,
els cirerers esclaten i les pruneres riuen,
al pou hi ha una gran pau i al cor una alegria.

Yeats, a «L'home i l'eco», diu: “Què sabem sinó que estem encarats/ l'un a l'altre en aquest espai?” Juan Ramón acaba el seu portentós *Espai* dirigint-se a la seva ànima: «¿Quina substància li poden donar els déus a la teva essència, que no pogués donar-te jo? Ja t'ho vaig dir en començar: “Els déus no tingueren més substància que la que tinc jo.” ¿I te n'has d'anar de mi tu, tu a integrar-te en un déu, en un altre déu que aquest que som mentre tu estàs en mi, com de déu?»¹⁵

Els últims versos de Joan Teixidor s'acosten tant a l'ànima de l'home que no semblen un artifici artístic: «Tot s'ha acabat en aquesta tarda quieta/ i només et toca l'última escomesa./ Prepara't a morir i tanca't a la crida/ de tot allò que ja no pot tornar./ Són bons els núvols que lentament s'avancen./ Fes un respir petit i apropa't al llindar,/ “avui seràs amb Mi al Paradís”.»

---

¹⁵ La traducció és nostra.

Els articles d'aquest número 1 de la revista *Veus baixes*,
publicats al maig de 2013,
amb ISSN 2254-5336,
es publiquen amb llicència Creative Commons:
se n'autoritza la reproducció sempre que se'n citi l'autor,
que sigui sense propòsits comercials
i que no se'n facin elaboracions derivades

